

Літературознавча спадщина Богдана Лепкого

УДК 82.161.2.09

Леся Вашків, к. філол. наук, доцент
(м. Тернопіль)

Жанр передмови у літературознавчій практиці Богдана Лепкого

У статті проаналізовані передмови Б. Лепкого до видань творів українських письменників другої половини XIX ст. – Л. Глібова, С. Руданського, П. Куліша, Я. Щоголіва, І. Карпенка-Карого. З'ясована структура цього жанру, окреслені змістове наповнення та поетикальні особливості, а також вага і місце зазначених праць у літературознавчій концепції Б. Лепкого.

Ключові слова: *передмова, жанр, поетика, літературно-критична оцінка, літературознавство, літературна критика, видавництво.*

The article analyzes B. Lepky's prefaces to the editions of works of Ukrainian writers of the second half of the 19th century – L. Hlibov, S. Rudansky, P. Kulish, Y. Shchogoliv, I. Karpenko-Karyi. The structure of this genre is elucidated in the article, content and poetic features are outlined. The significance of these works in the literature-based concept of B. Lepky was established.

Key words: *preface, genre, poetics, literary criticism, literary criticism, publishing house.*

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Літературознавча спадщина Б. Лепкого прийшла до українського читача незалежної України значно пізніше, аніж його художні твори. Під знаком зниклої «примари цензурних утисків» [17, с. 684], починаючи з 90-х років минулого століття було здійснено чимало видань літературної спадщини митця. Так, М. Ільницький упорядкував двотомник творів Б. Лепкого (К. : Дніпро, 1991); його суттєво доповнило так само двотомне видання творів Б. Лепкого, упорядковане Ф. Погребенником (К. : Наук. думка, 1997). Щойно 2011 р.

вийшов підготовлений Н. Білик та Н. Гавдиною другий том «Вибраних творів» Б. Лепкого [7], повністю присвячений виданню публіцистики письменника, а ще оздоблений коштовною рубрикою «Літературно-критичні оцінки творчості Богдана Лепкого» і вибраною бібліографією письменника – родзинка «смолоскипівської» серії видань творів українських письменників.

Та попри усю вагу зазначених видань, мусимо констатувати, що жодне з них не дає бодай приблизно повного уявлення про таку важливу грань наукової діяльності Б. Лепкого, як його праця літературного критика та вченого-літературознавця. А без неї годі говорити про цілісність творчого портрету письменника. До кола дослідників, які у різний час, різною мірою і під різними оглядами дбали про з'ясування питання Лепкий-літературознавець, належать Ф. Погребенник, Р. Гром'як, Л. Голомб, М. Гнатюк, Є. Нахлік, Н. Поплавська, Н. Білик, Н. Гавдида, І. Лозинський, С. Смерека та ін. Однак жоден (за виїмком Є. Нахліка [16]) не зосередився на аналізі змісту і жанрових особливостей передмов Б. Лепкого до видань творів українських письменників. Тим часом кількість їх значна, географія широка, а вага неперевірена в історії розвитку української науки про літературу та, мабуть, і в історії розвитку видавничої справи на Україні і поза нею. Усе сказане чинить порушену проблему актуальною.

Мета статті. У пропонованому дослідженні плануємо охарактеризувати ідейно-змістові домінанти та жанрово-поетикальні особливості літературознавчих праць Б. Лепкого – передмов до видань творів українських письменників другої половини XIX ст. Л. Глібова, С. Руданського, П. Куліша, Я. Щоголіва, І. Карпенка-Карого.

Виклад основного матеріалу. Як ми уже зазначали, питання дослідження літературознавчої спадщини Б. Лепкого утруднене доступом до неї. І якщо «Начерки історії української літератури» придбали собі більше уваги вчених-медієвістів та теоретиків літератури значною мірою завдяки мюнхенському фотопередрукові [8], то публікація передмов

Б. Лепкого до видання творів наших класиків у видавництві Якова Оренштайна в Коломиї [4, с. 3369,] та берлінському видавництві «Українське слово» [4, с. 3413,] – це наразі питання невизначеного часу.

Передмови Б. Лепкого є важливою частиною його критичного дискурсу. Це погляд письменника на українських митців і їхні твори, погляд (важливо тямити), пропонований широкому читацькому загалові в Україні, а почасти – і поза нею. Це частина його літературознавчої концепції. І нехтувати нею ніяк не випадає. Адже зміст передмов, їх «літературна географія» (вступні слова Б. Лепкий писав і до видань творів закордонних авторів, народного епосу українців та інших народів) поглиблювали основи наукового сприйняття спадщини видаваних авторів, сприяли входженню їхньої творчості у свою і чужі культури.

Передмови Б. Лепкого супроводжували публікацію творів, зазвичай ним же зредагованих або виданих. Згідно з укладеною З. Кузелею бібліографією [6] у нашому розпорядженні є шість передмов, присвячених згаданим українським письменникам другої половини XIX ст. Вони і стануть об'єктом аналізу у статті. Свідомо обходимо увагою дослідження Б. Лепкого про Марка Вовчка – воно написане у жанрі монографічному і вартує окремої розмови. Поза розглядом залишаються недоступні нам передмови до видань творів О. Стороженка і Ю. Федьковича.

1918 роком датоване видання «Байок» Л. Глібова. Три сторінки вступного слова Б. Лепкого ілюструють ідеальне виконання завдань, передбачених специфікою жанру: «Передмова – вступна стаття до книги, написана автором, упорядником чи літературознавцем з метою зорієнтувати читача у змісті видання» [15, с. 198]. Орієнтація на юного читача зумовила виразну теплоту вступного слова: автор передмови акцентує на особливостях дитинства байкаря, згадує любов Льолика-«квітчастого королика» до квіток, а згодом – до дітей («ніхто й ніколи не дарував українській дівворі такого коштовного дарунку, як Леонід Глібов» [11, с. 6]), пояснює походження псевдоніма «любого дідуся Кенира».

Повага до молодого читача, шліфування його літературної освіти виявлені автором у популярному, проте змістовному окресленні специфіки байкового жанру, з'ясуванні його генези, внеску Л. Глібова в інтерпретацію мандрівних сюжетів («Глібів на мандрівній темі, мов на міжнародній основі, гаптує українські узори: звірів, квіток, людей. І ліс, і поле, і село, і небо, усе довкола українське. І мова, якою орудують отсі звіринні та ристинні розмовники, щиронародня, українська мова» [11, с. 7-8]). Виклад біографії байкаря Лепкий подає з урахуванням історичного часу і суспільних обставин. На їхньому тлі видання «Черниговського Листка», перерване появою Валуєвського циркуляру, літературознавець влучно ілюструє алюзією («Та не довго сонце гріло...»), а подальші нагінки на українство і українофілів у Наддніпрянщині, що фатально вплинули на особисте життя Глібова і його родини, – вимовними фразеологізмами («Ворони стадами літають, і недоля не ходить одинцем», «мусів випити чарку гіркої – до дна»). Прикметними є й згадки про друкування «прегарних творів» Л. Глібова у львівському «Дзвінку», а ще про святкування «непишного, але щирого» 50-літнього ювілею літературної праці байкаря «цілою Україною, не дивлячись на кріпкий кордон» [11, с.7].

1919 роком З. Кузеля датує вихід «Співомовок» С. Руданського з передмовою Б. Лепкого. Зберігши напрацьовану уже структуру, автор передмови зводить до мінімуму інформацію про життєвий шлях письменника. Натомість розширює вступну частину, у якій виразно проступає його малярський хист: «нарід, що мешкав на чудових степах, перепоясаних ріками, уквітчаних лугами, умаяних садами й дібровами, нарід, що стремів до високих берегів Чорного моря, до якого сміялося небо, з яким грався вітер і моргали чарівливі зорі – той нарід любив і умів сміятися» [12, с. 3]. Ця передмова Лепкого цінна насамперед його дефініцією жанру віршової гуморески, причому, на нашу думку, навіть повнішою, ніж у І. Франка. Б. Лепкий спостеріг у віршованих гуморесках С. Руданського, що «гумор і дотеп

лучиться з незвичайною артистичною мірою та з такою легкістю віршування, як в жадного з наших поетів, крім одного Шевченка» [12, с. 5]. Прикметним є і акцент вченого про перейняття і органічне перенесення поетом Руданським з народної творчості у власну авторську «щирого гумору», «сердечного сміху» і «несилуваного дотепу». Остання характеристика дуже точно визначає специфіку гумору Руданського, що був опертий на українську національну сміхову традицію [2, с. 150]. У контексті аналізу спадщини С. Руданського Лепкий висловлює думку про особливу прикмету усієї української літератури – «сполуку радості і смутку, гумору і сентименту» [12, с. 3]. І в ряді українських письменників – «від Сквороди до Стефаника» – виокремлює: «жаден з них не сміявся так щиро, а голосно, а дзвінко, як Степан Руданський» [12, с. 4]. Стисло означивши багатогранність таланту митця, Б. Лепкий підводить до висновку: літературну славу поетові С. Руданському зробили співомовки – жанр, у якому найосяжніше зреалізована його творча індивідуальність.

З-поміж передмов Б. Лепкого найщасливішою виявилась доля «щоголівської». У 90-х роках минулого століття вона була перевидана. А ще до її перевидання уважний дослідник міг віднайти покликання на цю працю Лепкого у статті «Непривітаний співець» (Я. Щоголів), де, щоправда, категоричний М. Зеров [5] піддає сумніву/напівсумніву окремі біографічні дані, появлені у передмові Лепкого з покликанням на спогади княгині Є. Шаховської-Брабант, дочки Я. Щоголіва. Оцінки М. Зерова стриманіші. Однак принципових розходжень між висновками Б. Лепкого і М. Зерова нема. Зрештою, хронологічно праця Лепкого на п'ять літ «молодша» від зеровської студії. Придивімося ближче до змісту вступної статті Б. Лепкого.

Написана на порозі столітнього ювілею Я. Щоголіва, передмова розпочинається філософським вступом, у якому літературознавець розмірковує про авторів, загублених в часі, – «забутих або недооцінених». Щоголіва зараховує до останніх. Виписуючи біографію поета, проводить паралель з

А. Міцкевичем (чудесне одужання в дитинстві); акцентує пов'язану з цим пожиттєву релігійність; виокремлює роль учителів у формуванні творчої фізіономії майбутнього письменника; виявляє вплив літературно-критичних оцінок В. Белінського на творчий розвиток Т. Шевченка (стисло) і Я. Щоголіва (детальніше). Новим порівняно з попередніми зразками аналізованого жанру є ретельне з'ясування впливу оточення юного (А. Метлинський, І. Срезневський, М. Костомаров, П. Гулак-Артемівський) і зрілого (М. Сумцов, Д. Багалій, та ін.) Якова Щоголіва. Багато в ній і цитат із поезій талановитого слобожанця (в інших передмовах їх кількість практично мінімальна).

Виокремлює вчений музичний дар поета. У цьому аспекті цікавою є згадка про твір, який нині цілковито підпадає жанровому визначенню – народна пісня літературного походження. Йдеться про вірш Щоголіва «Гей у мене був коняка». Ще за життя автора він, стверджує Лепкий, перейшов у репертуар народних пісень. З-поміж мотивів поетичної творчості Я. Щоголіва Б. Лепкий виділяє давніші («романтичні, суспільницькі і побутові») та нові («рефлексійно-філософські»), котрі, вважає дослідник, «й надають найбільш оригінального характеру його літературному портретові» [14, с.16]. Цей висновок знайде творчу розробку у працях потомних українських літературознавців: натурфілософська лірика Щоголіва буде розгорнуто поцінована Е. Соловей [19] у контексті усєї української філософської лірики. Для Б. Лепкого Я. Щоголів такий же виразний репрезентант Харкова, як І. Котляревський – Полтави. Попри те, що він у своїй творчості «не знявся до висот Шевченкового «Кавказу», ані не вийшов з Франковим Мойсеєм на гору Табор», Лепкий не трактує його поетом другорядним. «Окремий Щоголівський поетичний погляд на світ», «власний дар чарування» словом забезпечили, на переконання літературознавця, «тиху, але добру» славу його літературного імені.

Перу Б. Лепкого належить і передмова до видання «Суєти» І. Карпенка-Карого, датована 1922 р. Вона цікава для

нас не самим лише поглядом вченого на один із вершинних творів української драматургії, але й міркуваннями про долю українського театру. Впадають в око авторські посторінкові примітки – конечні для з'ясування повноти питання, і в той самий час обтяжливі для основної структури такого сконденсованого жанру, як передмова.

На початку праці автор формулює своє розуміння завдання театру («бавити та навчати людей, давати їм по годинах важкої буденної праці хвилини любого відпочинку на «зелених левадах краси» [13, с. 3]) і завдання театру в умовах українських – «піддержувати народнього духа та берегти святої іскри національного почуття, щоб вона в пітьмі та бурі до останка не згасла» [13, с. 3]. У зазначеному контексті Б. Лепкий стисло аналізує роль корифеїв українського театру, виокремлюючи творчу постать І. Карпенка-Карого. Згадка про умови діяльності театру в Наддніпрянщині на схилі ХІХ ст. викликала в дослідника порівняння з давніми шекспірівськими часами, «коли то актори були відразу авторами й театральними техніками та ще й навчали публіку, як глядіти на штуку (нині в тому ділі виручає їх критик та рецензент)» [13, с. 5]. Вставна конструкція у структурі наведеної цитати є, поряд з іншими, змістово-композиційною особливістю цієї праці.

Біографія І. Карпенка-Карого (як обов'язковий компонент жанру передмови) стисла. Аналіз же «Суєти» розгорнутий і по-своєму цікавий. Майстерний переказ фабули твору плавно переходить у виокремлення ідейно-змістового навантаження і мистецького викінчення другого акту п'єси («се у своїм роді цілість, ніби архитвір української реалістичної драматургії» [13, с. 8-9]). Характеристика третього і четвертого актів («у них є дещо перецукроване, а ще більш пересолене») у висновку є критикою композиції твору («два перші акти збирають людей – у третім і четвертім вони розходяться»). Аналізуючи «Суєту» І. Карпенка-Карого, Лепкий проводить хвальну паралель із творчістю А. Чехова («Дядя Ваня»), а також стверджує – діалог у другому акті

такий знаменитий, що «рівнятися може хоч би з яким великим чужим твором» [13, с. 9].

У виокремленні плюсів і мінусів «Суєти» Б. Лепкий радше літературний критик, аніж літературознавець. Він формулює ідею твору, пропонуючи уявно розширити село, в якому виросли брати Барильченки, на Україну – «і матимемо один великий акт обжаловання, який автор підносить проти тих усіх Українців, що забрали з рідної землі, що взяти можна, і перейшли там, де лучче» [13, с. 10].

У 1922-1923 рр. берлінське видавництво «Українське слово» випустило у світ чотири томи «Творів» П. Куліша. До першого тому увійшла «Чорна рада», «зі вступом і поясненнями Богдана Лепкого». Вступ мав назву «Пантелеймон Куліш». Він містив стислий виклад біографії письменника, огляд його літературної і культурно-громадської діяльності, детальний аналіз «Чорної ради» і вибірккову бібліографію видань самого Куліша, а також праць про нього.

Другий том складала поезія Куліша і «Передмова» до них. Поема «Україна» була змістом третього, а «Псалтир» – четвертого томів берлінського видання Кулішевих творів. Найавторитетніший сучасний кулішезнавець Є. Нахлік авторство передмов до третього і четвертого томів Лепкому не приписує. А от «новаторські передмови до першого і другого» вважає його помітним внеском у вивчення багатогранної культурно-громадської діяльності і творчості Куліша. «Його літературознавчі праці про Куліша – то унікальний зразок застосування, поряд з позитивістським описом фактів, імпресіоністичного підходу до висвітлення життєвого та творчого шляху цього письменника і мисленника. Український літературний імпресіонізм виявив себе, таким чином, не тільки в художній прозі та поезії (зосібна Лепкого), а й – у його ж таки особі – у літературознавстві» [16, с. 133].

У своїх передмовах до видання берлінського чотиритомника Б. Лепкий приділив увагу багатьом аспектам вивчення різносторонньої діяльності П. Куліша:

охарактеризував природу таланту, прозу, поезію, переклади, літературну критику, видавничу діяльність, мову творів. Він мав попередників в осмисленні творчого феномену П. Куліша – М. Костомаров, М. Петров, І. Франко, О. Огоновський, С. Єфремов, Б. Грінченко та ін. Особливістю трактування Лепкого є виокремлення в багатогранному таланті Куліша поетичного погляду на світ: «Поетом являється Куліш не тільки у віршованих, але й у творах писаних прозою, навіть у критиках і рецензіях, навіть у своїх історичних працях. ... Досить прочитати його критику Квітчиної «Марусі», щоб відчувати, що це говорить поет, і то великої міри поет, а не фейлетоніст і не науковий критик» [10, с. 7-8]. Услід за І. Франком, Б. Лепкий цінував у ліриці П. Куліша сповідальні, психологічні вірші, на відміну від полемічних і політичних. У ліро-епосі його приваблювали такі твори, як «Настуся», «Великі проводи», «Магомет і Хадиза», «Маруся Богуславка». «Дивно, однак, – пише Є. Нахлік, – що такий тонкий естет, як Лепкий, був надто високої думки про «епопею» молодого Куліша «Україна» – стилізацію під народноісторичні пісні та думи, яка не мала помітного успіху і, за справедливою оцінкою самого автора (у зрілий період його діяльності) та більшості критиків і літературознавців, не відзначалася визначальними художніми достоїнствами» [16, с. 134].

Беззаперечну рацію має Б. Лепкий, визнаючи заслуги П. Куліша в розвитку української поезії шляхом запровадження силабо-тонічних розмірів та урізноманітнення строфічної будови віршів, збагачення жанрової системи української лірики: «він поезію нашу збагатив численними мотивами, розвинув поетичну форму, розширив поетичний світогляд, як мало хто, виробив нашу літературну мову, якої був знавцем непорівняним» [10, с. 11].

Прикметним є міркування Б. Лепкого про те, що Куліш «навіть на негативах своїх творів показував, якого труду треба, щоб пісня не була «кімвалом пусто брясцяючим» – бо не кожному ж бути Шевченком» [10, с. 11]. Автор вступного слова був переконаний, що запропонований у другому томі вибір «позитивів Кулішевих віршованих творів» здатен

забезпечити вдумливого читачеві «душевний пир», і, мабуть, не помилився.

У прозі Куліша увагу Лепкого привернула насамперед «Чорна рада» – «великий образ українського життя з другої половини XVII віку, образ живий і колоритний, мальований рукою справжнього артиста і образованого історика, але чоловіка непосидючого духу і політика змінчивої вдачі» [9, с. 17]. Означивши тему роману («безтяменна боротьба за булаву єсть властивим трагічним героєм першої української історичної повісти» [9, с. 17]), Б. Лепкий недвозначно акцентує ідею («вартість її лежить якраз у тій розбурхуючій силі, в тій зворушливій потузі, котру вона скриває у собі, в тім кличу старого Шрама: «Блюдітєся, да не порабощені будете!» [9, с. 18]). Погоджуємося із думкою Є. Нахліка про те, що у вступній статті до берлінського чотиритомника її автор актуалізував свій розгляд «Чорної ради» – у його спостереженнях над її змістом помітні погляди, досвід і сподівання українського патріота 20-х років XX ст., який після братовбивчої громадянської війни й нової окупації України її більш могутніми сусідами переживає трагедію незбутих (але не втрачених!) надій на утворення самостійної держави [16, с. 136].

Хиби «Чорної ради», за Б. Лепким, полягають у заплутаності «ідейної лінії твору» [9, с. 23], а також у блідості любовних сцен та пасивності жіночих персонажів роману. І якщо із другим зауваженням погоджується більшість сучасних дослідників, то перше зазнає переконливої критики [див.: 16, с. 137]. Ретельно з'ясовані у передмові до «Чорної ради» джерела твору, літературні впливи (М. Гоголь і В. Скотт), критична оцінка попередників (М. Максимович, М. Петров, О. Огоновський, І. Франко, О. Маковей, С. Єфремов). У прикінцевому абзаці передмови Б. Лепкий повторно свідомо актуалізує ідею роману, цитуючи «мов архангельська труба сильне Шрамове слово: «Блюдітєся, да не порабощені будете!» [9, с. 24].

Висновки. Аналіз шести зразків передмов, що супроводжували видання творів українських письменників

другої половини ХІХ ст. – Л. Глібова, С. Руданського, П. Куліша, Я. Щоголіва, І. Карпенка-Карого, – дає підстави для певних висновків. Передмови у літературознавчій практиці Б. Лепкого відповідали завданням цього жанру – зорієнтувати читача у змісті видання. Більшість опрацьованих передмов мають сталу структуру: вступ, біографія письменника, оглядовий аналіз його творчості, висновок. Біографія кожного письменника і характеристика його творів написані з урахуванням історичного тла і суспільних обставин, в яких розвивалась українська література. Переважно передмови є працями власне літературознавчими. До літературної критики найбільше тяжіє лепківський аналіз «Суєти» І. Карпенка-Карого – «наймолодшого» з-поміж характеризованих творів. У корпусі передмов Б. Лепкого виокремлюються обсягом і характером спостережень праці, присвячені аналізу прози і поезії П. Куліша. Окремі з висновків дослідника зазнали ревізії, більшість – стали надбанням наукового кулішезнавства. Для поетики аналізованого жанру в літературознавчій спадщині Б. Лепкого характерним є продовження традицій письменницької критики, спостережене Лепким у П. Куліша і активно продовжене у власній науковій практиці, в тому числі й у жанрі передмови. Лепківські передмови стилістично виразні і прикметні вправним використанням алюзій, фразеологізмів, латинських виловів, риторичних фігур; доречним цитуванням, характеристичними примітками. Вони відзначаються органічним поєднанням доступності викладу з фаховим аналізом, і вкупі творять влучні характеристики мистецьких індивідуальностей Л. Глібова, С. Руданського, П. Куліша, Я. Щоголіва, І. Карпенка-Карого, увиразнюючи літературознавчу концепцію свого автора.

Пропонуючи читачеві класичну українську лектуру у зразках видаваних творів, Б. Лепкий прагнув своїми передмовами дати їй класичні зразки її наукового осмислення.

Література

1. Білик Н. Богдан Лепкий. Життя і діяльність. – Тернопіль : Джура, 2001. – 172 с.
2. Вашків Л.П. Жанр віршової гуморески у творчій практиці Степана Руданського // Від смішного до великого: феномен комічного в літературі та культурі : [зб. наук. матеріалів конференції (Бердянськ, 28–29 вересня 2017 р.)] / [гол. ред. О. П. Новик]. – Бердянськ, 2017. – С. 150–151.
3. Гром'як Р.Т. Творчість Богдана Лепкого в літературній критиці: логіка рецепції // Творчість Богдана Лепкого в контексті європейської культури ХХ ст. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 125-річчю від дня народження письменника / За ред. проф. М.П. Ткачука. – Тернопіль : ТДПУ, 1998. – С. 5–10.
4. Енциклопедія українознавства / Гол. ред. проф. В. Кубійович. Перевидання в Україні. – Т. 9. – Львів : НТШ, 2000. – С. 3206–3600.
5. Зеров М. «Непривітаний співець» (Я. Щоголів) // Зеров М. Твори: В 2 т. – К. : Дніпро, 1990. – Т. 2. – С. 294–323.
6. Золота Липа. Ювілейна збірка творів Богдана Лепкого з його життєписом, бібліографією творів і присвятами. Зладив Зенон Кузеля. – Берлін : Українське слово, 1924. – 260 с.
7. Лепкий Б. Вибрані твори: У 2 т. / Упорядкув. та передм. Н. Білик, Н. Гавдиди. – К. : Смолоскип, 2007; 2011.
8. Лепкий Б. Начерк історії української літератури / Фотопередрук з післясловом О. Горбача. – Мюнхен : УВУ, 1991. – 334 с.
9. Лепкий Б. Пантелеймон Куліш // Куліш П. Твори. – Т. 1.: «Чорна рада». – Берлін : Українське слово, 1922. – С. 5–26.
10. Лепкий Б. Передмова // Куліш П. Твори. – Т. 2: Поезії. – Берлін : Українське слово, 1923. – С. 3–12.
11. Лепкий Б. Передмова // Глібов Л. Байки. – Київ-Ляйпціг : Українська Накладня, Коломия : Галицька Накладня, 1918. – С. 5–8.
12. Лепкий Б. Передмова // Руданський С. Співомовки. – Київ-Ляйпціг : Українська Накладня, Коломия : Галицька Накладня, 1919. – С. 3–6.

13. Лепкий Б. Передмова // Тобілевич І. (Карпенко-Карий). Суєта. – Київ-Ляйпціг : Українська Накладня, Коломия : Галицька Накладня, (Б.р.1922). – С. 3-11.
14. Лепкий Б. Яків Щоголів // Щоголів Я. Вибір творів. – Берлін : Українське слово, 1924. – С. 5-19.
15. Літературознавча енциклопедія: У 2 т. / Автор-укладач Ковалів Ю.І. – Т. 2. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 623 с.
16. Нахлік Є. Б. Лепкий як видавець і дослідник літературної творчості П. Куліша // Богдан Лепкий – видатний український письменник. Зб. статей і матеріалів урочистої академії, присвяченої 120-річчю від дня народження письменника. – Тернопіль, 1993. – С. 132-138.
17. Погребенник Ф. Післямова // Лепкий Б.С. Твори: У 2 т. – К. : Наук. думка, 1997. – Т. 2. – С. 684-694.
18. Смерека С. Концепція творчості Т. Шевченка в літературознавчій спадщині Б. Лепкого // Творчість Богдана Лепкого в контексті європейської культури ХХ ст. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 125-річчю від дня народження письменника / За ред. проф. М.П. Ткачука. – Тернопіль : ТДПУ, 1998. – С. 237-241.
19. Соловей Е. Українська філософська лірика. – К. : Юніверс, 1998. – 368 с.

УДК 81-991 (477)

Н.І. Гавдида

Богдан Лепкий у рецепції сучасників

У статті досліджуються особливості сприйняття постаті Богдана Лепкого його сучасниками. Розглядаються публікації Василя Верниволи (Сімовича), Миколи Климишина, Зенона Кузелі, Євгена-Юлія Пеленського, Лева Турбацького, Івана Франка та інших дослідників творчості визначного українського митця. Значну увагу приділено мемуарам Богдана Лепкого «Три портрети», які допомагають краще зрозуміти особливості творчого стилю письменника. Доводиться, що митець належав до письменників-універсалістів кінця ХІХ – початку ХХ століття.